

systemu (autor prof. dr. Ion Iordăchel), *Smery, ciele a úlohy rumunského sociologického výskumu v svetle programových dokumentov RKS* (autor prof. dr. Stefan Costea). Účastníci porady si pripomenuli storočnicu od narodenia rumunského sociológa Dimitru Gustiho. Oslavy tohto jubilea boli zahrnuté aj do programu UNESCO na rok 1980. Okrem toho referenti pripomenuli národný i medzinárodný význam činnosti sociologickej školy v Bukurešti. V rámci diskusie sa zdôraznili základné smery a úlohy rozvoja sociologického výskumu v jednotlivých socialistických krajinách.

Možno povedať, že všetky problémy, ktorými sa v referátoch a diskusiách príspevkoch zaoberali účastníci stretnutia, organicky súviseli s praxou socialistickej výstavby, svetovým revolučným procesom, bojom za mier a znižovaním medzinárodného napätia.

Treba pripomenúť, že 15. porada redaktorov filozofických a sociologických časopisov socialistických krajín bola súčasťou príprav na svetový kongres filozofov a svetový kongres sociológov.

Najbližšia porada — v poradí šestnásta — sa bude konať v Nemeckej demokratickej republike v prvej polovici r. 1981.

Dalimír Hajko

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O METODOLÓGIÍ MODELOVANIA

V dňoch 2.—8. júna 1980 uskutočnila sa vo Varne v BLR medzinárodná konferencia na tému *Metodológia matematického modelovania*. Organizoval ju Ústav matematiky BLR v spolupráci s Ústavom filozofie BLR.

Modelovanie je metóda používaná v mnohých vedných odboroch. Umožňuje skúmať objekt poznania na objekte — modeli, ktorý zastupuje vlastný objekt skúmania. Modelom môže byť objekt rôznej povahy, u ktorého sa abstrahujú nepodstatné zvláštnosti reálneho objektu. Gnozeologická analýza modelovania má význam pre pochopenie všeobecných zákonitostí poznania. Úlohou marxisticko-leninskej filozofie je skúmať to všeobecné, čo jednotlivé typy modelov charakterizuje, skúmať povahu rôznych typov modelov. Modelovanie zohráva významnú úlohu v procese poznania. Používa sa pri hľadaní zákonitostí objektov, tvorbe a rozpracovaní teórie, pri určovaní stavu objektu za určitých podmienok. Modely sa používajú tiež pri skúmaní objektov ťažko prístupných experimentálnemu skúmaniu. Podstatnou črtou modelovania ako metódy vedeckého poznania je, že pre skúmanie objektu používame iný objekt, ktorý sám objekt zastupuje.

Predmety materiálneho sveta sú štruktúrami vlastností, vzťahov, procesov. Štruktúrnosť je určená tým, že ich elementy sú spolu zákonite spojené a celok tvorí vo vzťahu k jednotlivým elementom novú kvalitu. Táto zákonitá spojitost je objektívnym základom možnosti modelovania. Ak sú dva objekty v určitom vzťahu zhodné, môžeme s určitou pravdepodobnosťou predpokladať, že sú zhodné i v iných vzťahoch. Skúmanie vzťahov medzi modelom a originálom vedie k určeniu typu modelov použiteľných v určitej oblasti reality a rozširuje tak naše vedomosti o gnozeologickej povahe modelovania.

Poznávaciu funkciu spĺňa model tým, že existuje určitá zhoda elementov a ich vzťahov medzi modelom a originálom.

Túto problematiku riešila i medzinárodná konferencia o metodológii modelovania vo Varne.

Úvodné slovo na konferencii predniesol akademik Sava Ganovski, riaditeľ Ústavu filozofie BER a prezident Bulharskej filozofickej spoločnosti. Zdôraznil, že problematika modelovania v jednotlivých vedách je výsostne dôležitou problematikou, ktorou sa majú zaoberať predstavitelia všetkých vedeckých odborov. Zmysel konferencie zdôvodnil predseda organizačného výboru, vedecký pracovník B. Čendov. Analyzoval význam interdisciplinárnej spolupráce na úseku modelovania.

Konferencia riešila široký okruh interdisciplinárnych problémov modelovania. Najzaujímavejšie a najzávažnejšie referáty na plenárnych zasadnutiach predniesli a k a d e m i k L. I l j e v, riaditeľ Ústavu matematiky Bulharskej akadémie vied na tému *Matematika a modelovanie*. V referáte analyzoval význam matematického modelovania pre prírodné i spoločenské vedy. P r o f. L. K r e u z e r predniesol referát na tému *Interpretačný model filozofických výrokov*. Zdôraznil, že filozofické výroky možno presne interpretovať na základe logiky a množinovej matematiky. P r o f. B. S e n d o v predniesol referát na tému *Matematické modelovania v biológii*. V referáte ukázal možnosti využitia matematických modelov pri výskume biologických procesov. Člen korešpondent AV ZSSR S. V. J a b l o n s k i j referoval na tému *Modelovanie a kybernetika*. Veľmi pregnantne ukázal na súvislosti kybernetiky a matematického modelovania. P r o f. G. K r ö b e r hovoril o metóde dynamického exponenciálneho modelovania vo vedách. Taktiež zdôraznil aplikabilitu a široké možnosti využitia matematických modelov v jednotlivých vedách. P r o f. J. V. S a č k o v analyzoval ideu pravdepodobnosti v rozvoji fyzikálneho poznania. B. A. Č u m a č e n k o, doktor technických vied, analyzoval metodologické problémy rozvoja medzinárodných a národných energetických komplexov. D o c. L. J. V e v e r k a predniesol referát na tému *Možnosti modelovania filozofickej problematiky a jeho úloha vo výučbe marxisticko-leninskej filozofie*. Člen korešpondent BAV A. P o l i k a r o v zaujal pozornosť poslucháčov prednáškou na tému *Modely rozvoja vedy*. V prednáške zdôraznil, že modely majú zvyčajne rozvíjať jednotlivé etapy v súčasnom búrlivom rozvoji vedeckého poznania.

Problematika prednesená na plenárnych zasadnutiach sa podrobne rozoberala v šiestich sekciách, ktorých program charakterizuje zameranie celej konferencie.

I. sekcia analyzovala metodológiu formalizácie a modelovania v matematike. Zamerala sa najmä na problémy motivácie matematických modelov a psychologických aspektov matematického modelovania, ako i na problematiku logických modelov. II. sekcia riešila problematiku matematického modelovania vo fyzike a v technike. So zaujímavým referátom vystúpil p r o f. I. N e d a l k o v. D o c. A. M o s k o v diskutoval o problematike matematického modelovania v inžinierskej prognostike.

V III. sekcii sa riešili problémy metodológie matematického modelovania v biológii, medicíne a v psychológii. Spoločný referát na túto tému vypracovali a predniesli vedecká pracovníčka A. K a r d a š e v a a vedecký pracovník B. Č e n d o v. Podrobne rozobrali problematiku matematického modelovania kognitívnych procesov v biosystémoch. Samostatný vedecký pracovník C. K a r d a š e v predniesol zaujímavý referát o metodológii matematického modelovania v kozmickej biofyzike a kozmickej medicíne.

IV. sekcia sa zaoberala metodológiou matematického modelovania v eko-

nomike. V. sekcia riešila problematiku metodológie matematického modelovania v lingvistike.

Z hľadiska ďalšieho rozvoja modelovania v spoločenských vedách a využitia metód matematického modelovania v spoločenských vedách malo veľký význam rokovanie VI. sekcie. Samostatný vedecký pracovník J. V e n e d i k o v hovoril o problémoch modelovania spoločenských javov. V. Z d r a v k o v riešil problematiku špecifickosti spoločenských javov a možností ich riešenia pomocou matematických metód.

Medzinárodná konferencia o problémoch matematického modelovania v jednotlivých vedách mala dôležitú úlohu v procese výmeny poznatkov a skúseností z matematického modelovania. Bola ďalším krokom v interdisciplinárnej medzinárodnej spolupráci predstaviteľov jednotlivých vedných odborov zo socialistických krajín. Pomohla sformovať kontakty medzi špecialistami v rôznych oblastiach vedy.

B o r i s Č e n d o v, predseda organizačného výboru medzinárodnej konferencie, v záverečnom slove zdôraznil, že problematika modelovania má byť riešená vo všetkých vedeckých odvetviach, pretože má veľký význam pre ďalší rozvoj vedeckého poznania na princípoch marxisticko-leninskej teórie odrazu.

L. J. Veverka

K 200. VÝROČÍ NAROZENÍ BERNARDA BOLZANA

Filozofická spoločnosť, Historická spoločnosť, Spoločnosť pro dějiny vědy a techniky, filozofická a matematicko-fyzikální fakulta Karlovy university a Památník národního písemnictví si dovoľujú oznámiť, že ve dnech 20.—22. května 1981 bude v areálu ČSAV v Emauzích [Praha 2, Vyšehradská 49] uspořádána národní konference k 220. výročí narození Bernarda Bolzana.

Konference chce souborně zhodnotit význam jeho filozofického, matematického, logického a sociálně-kritického díla. Součástí konference bude odhalení pamětní desky v místě jeho dlouholetého pobytu, v Těchobuzi. Ke konferenci připravují pořádající instituce řadu publikací a dalších akcí.

Podrobné informace budou zaslány zájemcům na základě předběžné přihlášky, kterou je třeba odeslat organizačnímu výboru konference na adresu: doc. dr. Karel Berka, CSc., Ústav pro filozofii a sociologii ČSAV, Jilská 1, 1100 00 Praha 1.